„Radomer-Kielcer Leben" 42 [382) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" 8-VIII ער יאָהרגאַנג פּרייז 25 גראָשען

הײַנט 8 זײַטן.
Radom, dnia 30 Paź. 1931 r.
ראַדאָם, פרייטאָג י"ט חשון תרצ"ב

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען - פּרייז:
אַ מילימעטער שורה פאַרן טעקסט 40 גר.
" " " אין " 60 "
" " " נאָכ'ן " 25 "
די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאַלטען 8 שפּאַלטען
" " " אין טעקסט 4 "

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

מאָנטאָג כ"ב מרחשון תרצ"ב (1|XI)

פאַלט-אויס די ערשטע יאָהרצייט פון אונזער הײַס-געליעבטען, יונג-אוועקגעריסענעם זוהן און ברודער

ראובן מאיר ז"ל

אין טאָג פון דער יאָר-צײַט 11 פריה וועט פאָרקומען א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה

אויף דיזען האָבען מיר דעם כבוד צו בעטען אונזער משפּחה, קרובים, גוטע פרײַנד און בעקאַנטע

די אין טיעפען טרויער פערבליבענע **יהודה קויפמאַן** און **קינדער.**

Koleżance REGINIE CUKRÓWNIE
z powodu zgonu Jej OJCA

B. P. Mojżesza

składają wyrazy szczerego współczucia

W. Helcman, J. Bankier, i Sz. Goldfarb.

Wilno.

Z intencji zaręczyn
p. *Loli Krakowskiej* z p. *Mańkiem Lewinem*
życzymy Jej wiecznego zadowolenia i szczęśliwej przyszłości

Andzia i Mendel Blacher

Biuro Prośb i Podań
p. f. **„PROLITEX"**
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.

ZAŁATWIA:
Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.

Redaguje Podania:
Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych.

Windykacje należności w całej Polsce.
Informacje o zdolności kredytowej
Przepisywanie na maszynach.
Biuro czynne: od godz. 9-ej rano do 7-ej wieczór.

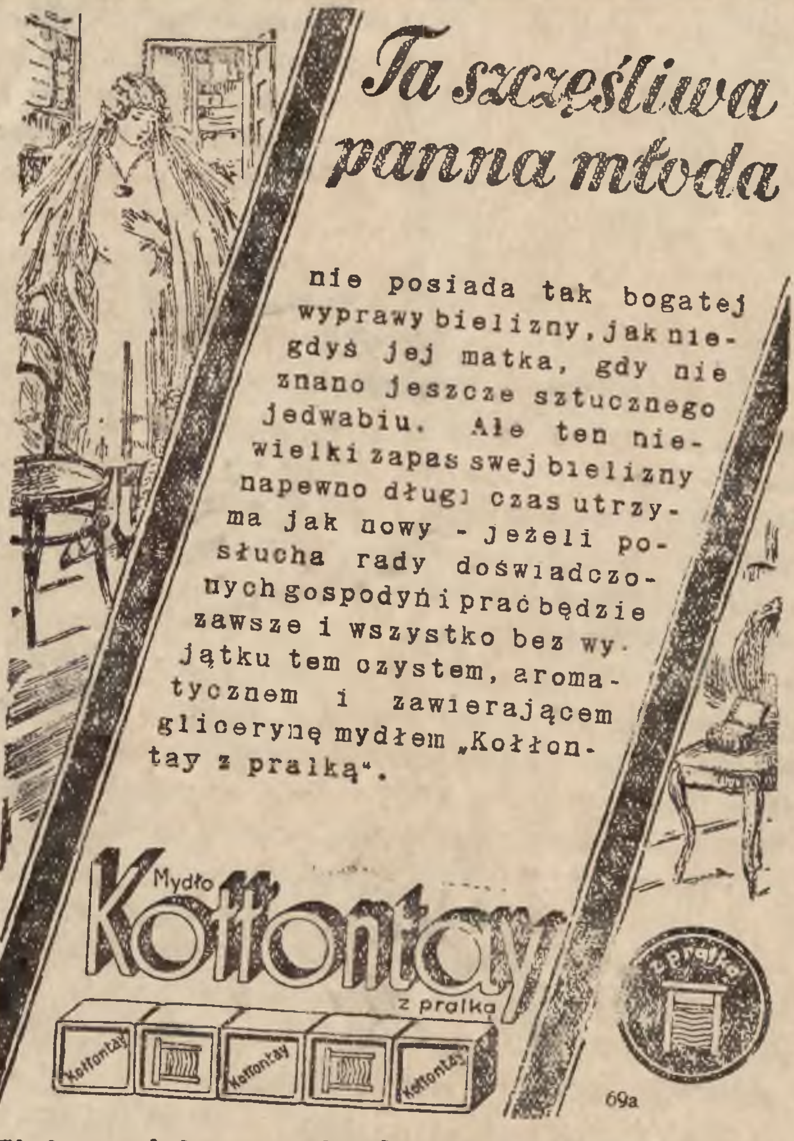

Złoty medal na wystawie w Katowicach 1927 r.
General. przedstawicielstwo na okręg kielecko-radomski
DOM KOMISOWY **M. CUKIERMAN** KIELCE
U. Sienkiewicza 29, Telefon 455.

לאמיר געמיינזאם ראטעווען אונזערע הונגעריגע!

די אקציע לטובת די ארבייטסלאזע, וואס ווערט איצט געפיהרט דורך דער רעגירונג אין אזא ברייטען פערנעהם, געהט ארויס פון צוויי אינטענצען. איין אינטענץ איז אריין הומאניטארע, א פשוט מענשליכע. מענשען הונגערן, פריהרען, געהן נאקעט און בארוויס, דארף מען זיי מאכיל ומשקה זיין, דארף מען זיי בעקליידען און בעשיכען. די דאזיגע אינטענץ וואלט זיך געדארפט שטיצען אויף דער אלטער יודישער לאזונג: אין בודקין למזונות.

וואלט די אקציע באמת אויסען געווען בלויז ריין הומאניטארע צוועקען, וואלט מען געדארפט אינטערשטיצען אלע ארבייטסלאזע און הונגעריגע אהן אונטערשיד פון רעליגיעזער און נאציאנאלער אנגעהעריגקייט, וואלט מען געדארפט טאקע הונדערט פראצענטיג שטעהן אויפן פרינציפ פון אין בודקין למזונות. מ'זעהט עס אבער נישט. ס'ווערען דאך געמאכט, ווען נישט אפיציעל אבער אין דער ארבייט געוויסע אונטערשיידען. דעם הויפט-געוויכט לייגט מען אויף די ארבייטסלאזע פון דער גרויס-אינדוסטריע, צווישען וועלכע עס געפינען זיך נישט דורך קיין צופאל גאנץ ווייניג יודען. דאס בעווייזט, אז די אקציע לטובת די ארבייטסלאזע האט נאך א צוועק א חוץ הומאניטארע טעמים. דער דאזיגער צוועק איז אפשר דער עיקר'דיגער, וואס האט בעוואויגען די רעגירונג צו שענקען די אקציע די גרעסטע אויפמערקזאמקייט און צו פיהרען זי אין אזא ברייטען פערנעהם און שנעלען טעמפא. דאס איז דערפאר ווייל די גרויסע מאסען פון ארבייטסלאזע, וועלכע געהערען צו פערשידענע לינקע לאגערן ביז די עקסטרעם לינקסטע זאלען נישט דערפיהרט ווערען צוליב דער נויט צו דער אויסערסטער פערצווייפלונג. דער צוועק פון דער אקציע איז אין אפצוהיטען די רוה און ארדנונג אין שטאדט און אין לאנד, און נישט געבען קיין געלעגענהייט די קאמוניסטישע און אנדערע איבערקעהרישע עלעמענטען, וועלכע ווערען אונטערשטיצט פון אויסלאנד, צו ברענגען צו אונרוהען.

דער צווייטער מאמענט וועגען צוועק פון דער אקציע ווערט מצד דער רעגירונג גענומען ערנסטער פון ערשטען, און דערפאר איז נישט קיין חדוש, וואס דער קאמיטעט צו העלפען די ארבייטסלאזע רעכענט זיך נישט איבריג שטארק מיט יודען, מחמת מ'ווייס, אז די יודען בילדען דעם רוהיגסטען עלעמענט.

וואלט עס געווען אנדערש, ד. ה. ווען ס'וואלט איבערגעוואויגען דער הומאניטארער מאמענט, וואלט די רעגירונג געדארפט זיין דער פאקטאר, וואס וואלט געברענגט אין בעוועגונג אלע וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס, וואס זענען פערהאן ביי יעדע נאציאנאלע גרופע. וואלט מען נישט געמאכט לחלוטין קיין שום אונטערשיידען און מ'וואלט גענעבען אונטערשטיצונגען פאר יעדען קאפ פאר יעדען ארבייטסלאזען, וואס געהער צו בירגער פון דער פוילישער רעפובליק. מ'וואלט גאר, דאן איבערגעלאזען דעם סדר און די דורכפיהרונג פון דער גאנצער אקציע פאר די פערוואלטונגען פון די דערמאהנטע אינסטיטוציעס. זיי האבען שוין רוטין, ערפאהרונג און זיי וואלטען במילא געקענט פיהרען די אקציע אויף א בעסערען אופן. אזוי אבער ווי דער עיקר פון דער אקציע איז נישט דער הומאניטארער מאמענט, קען די רעגירונג נישט ארויסלאזען. די אקציע פון איהרע הענד, ווייל דארט ווי זי טראגט די אבסאלוטע אחריות, דארט מוז אלץ ליגען אין איהרע הענד.

דא ביי דער אקציע לטובת די ארבייטסלאזע טרעט ארויס די יודישע טראגעדיע אין איהר גאנצער שארף. עס איז בעוואוסט, אז פון דער סאציאלער געזעצגעבונג געניסען יודען אמווייניגסטען. די סאציאלע געזעצגעבונג איז חל נאר פאר ארבייטער פון גרויסע פאבריקען און גרעסערע ווארשטאטען. היות ווי דאס רוב יודישע ארבייטער איז בעשעפטיגט אין קליינע ווארשטאטען, קענען זיי נישט געניסען פון דער סאציאלער פערזיכערונג.

אודאי האט פון דעם אלעם נישט געקענט געניסען דער יודישער בעל-מלאכה. די יודישע געזעלשאפט טראגט אלע לאסטען צוגלייך מיט דער איבריגער בעפעלקערונג און טאקע נאכמעהר, אבער אמווייניגסטען געניסען מיר פון אלערהאנד הנחות און פערלייכטערונגען. אלע אונזערע אינסטיטוציעס מוזען מיר אליין אויסהאלטען. מיר מוזען צאהלען טאפעלט: דער מלוכה און פאר אונזערע אינסטיטוציעס. אזוי מיט'ן שול-וועזען, מיט'ן שפיטאל-וועזען און פיל אנדערע.

דער איצטיגער אויסערגעוועהנליכער קריזיס האט אונז יודען נאך שווערער און פילפאכער געטראפען ווי אנדערע. די הילף, וואס מיר פלעגען בעקומען פון אונזערע ברידער אין אמעריקא, פון „דזשוינט" און די אנדערע הילפ'ס-אינסטיטוציעס, האט זיך אפגעשטעלט. דאס אמעריקאנער יודענטום אליין איז איצט פעראָרימט און מיר האבען מעהר נישט צו רעכענען אין דער נאהענטסטער צייט אויף איהר שטיצע.

דער קריזיס אין פוילען האט אונז געטראפען פריהער פון אלע. אזוי איז שוין דאס יודישע לעבען. קומען קלעפ, קריזיסען, זענען מיר די ערשטע פון די געליטענע. קוים ווידער פערבעסערט זיך ערגיץ די לאגע, זענען מיר די לעצטע, וואס געניסען דערפון. דער קריזיס האט צובראכען הונדערטער טויזענדער יודישע עגזיסטענצען. די יודישע ארמעע פון ארבייטסלאזע, אויב מ'זאל צורעכענען — און מ'מוז צורעכענען אלע פרנסה'לאזע, איז פראצענטועל פיעל גרעסער ווי ביי די נישט-יודען. די נויט איז דעריבער אויף דער יודישער גאס אהן אנ'ערך גרעסער ווי אנדערשוואו. מיר זענען אנגעוויזען איינציג און אליין אויף אונזער אייגענע מאגערע כוחות אין לאנד. די לאגע איז א קאטאסטראפאלע אין בוכשטעבליכען זין פון ווארט. אבער דער-מיט וואס מיר קאנסטאטירען די קאטאסטראפאלע לאגע אונזערע, ווערט די נויט אויף א האר נישט קלענער ווערען. מיר מוזען איצט אנשטרענגען צעהנפאכיג אונזער ענערגיע און רופען צוריק צום לעבען אלע די אינסטיטוציעס, וואס זענען אין די שווערסטע מאמענטען פון דער וועלט-מלחמה געגרינדעט געווארען דורך אונז. מיר מוזען צוריק עפענען די קוכען פון אלערליי טיפען, די ווארים-הייזער און טיי-האלעס. אויב מיר קענען נישט טון עפעס בעסערס, בעפרייט עס אונז נישט פון מינימום.

מיט בלויזע טענות וועגען גלייכבערעכטיגונג, וועט קיין איין יודישער הונגעריגער נישט זאט ווערען.

לויט מיין מיינונג דארפען אין דער דאזיגער אויסערארדענטליכער הילפ'ס-אקציע זיך בעטייליגען אלע אהן אונטערשיד פארטייען, בירגערליכע ווי פראלעטארישע. מ'מוז איצט וועניגסטענס אין דער קריזיס-צייט לאזען אין

פ. פאליער

דער קאראקולענער מאנטעל

(פון די ראדאמער מעשה'לעך)

אזוי ווי דער ווינטער האט זיך נאר געשטעלט האט די פרוי ר. אנגעהויבען זיך אויסצוסענה'ן מיט'ן מאן, אז היינטיגען ווינטער מוז זי האבען א קאראקולענעם מאנטעל. איך בין שוין — האט זי געזאגט, גענוג פערשעמט געווארען — ווער האט עס נישט היינטיגע צייט קיין קאראקולענעם זשאקעט? ווי זעה איך אויס. כ'געה ארום ווי א שלעפערקע. כ'בין שוין גענוג פערשווארצט געווארען פאר מיינע בעקאנטע.

נאכ'ן איבערלעגען א גאנצען רעספעראט האט זיך דער מאן געבעטען ביי איהר:

— אפשר וועסטו יוצא זיין מיט א לאפקענעם מאנטעל. לאפקעס איז דאך אויך שעהן. פאלג מיך און בעשטעה אויף א לאפקענעם מאנטעל. עס וועט מיר גרינגער אנקומען. דו זעהסט דאך, ווי שווער ס'איז היינטיגע צייט איידער איך פערדין א גילדען.

אבער זיין געבעט איז נישט געהערט געווארען. ניין. פרוי ר. האט נישט מסכים געווען. זי האט ערקלערט, אז אלע דיענסטען טראגען היינט לאפקעס. ס'האט גארנישט געהאלפען. דער ה' פ. האט געוויכט, אז אויב זיין פרוי האט זיך איינגע'עקשנ'ט וועט זי אויספיהרען. האט מען אנגעהויבען קאמבינירען און פלאנירען ווי אזוי דאס דאס אדורכצופיהרען. קודם כל האט מען געבארגט געלד און אויסגעשטעלט וועקסלען אויף פערשידענע דאטעס, און, אז דאס געלט איז נאך ווייניג געווען, האט מען בעשלאסען, אזוי ווי אלע נאכט שפיעלט מען דארט אין קארטען און מען נעמט ארוב געלד פאר דער שיקסע - אלזא זאל מען דאס געלד ארויבלאזען צו זיך אין קעשענע און די רעשט - וועט דער קירזשנער און שניידער צו-בארגען.

ה' פ. האט זיך געקוויקט פונ'ם געניאלען פלאן און ר'איז צוגעטרעטען מאכען דעם קאראקולענעם מאנטעל. די שטוב איז פול געווען מיט קאראקול-שטימונג און מ'האט זיך געפארעט ווי אויף א חתונה. אז דער מאנטעל איז מיט פיעל אנגסטען און מאטערניש פערטיג געווארען האט מאדאם ר. ווייטער געהאט עגמת-נפש. ס'האט כסדר גערעגענט און ווי אויף צו להכעיס קאן מען נישט געהן אין גאס, און דאס גראדע האט זי נישט געקאנט ליידען. ס'טייטש אין שאנק הענגט א קאראקולענער מאנטעל און מ'קאן זיך נישט מיט איהם בעווייזען.

און גאט האט פערנ'מען איהר צער און האט אראבגעשיקט א גוטע „פאגאדע". נאך ווייניג דאס, נאר טאקע אין דער זעלבער צייט איז גראד אויסגעפאלען די "אימיענינעס" פון איהרער א

א סוף זאל נעמען צו דער גלייכגילטיגקייט!

עס איז א פעסטגעשטעלטע אקסיאמע, אז ביי יעדער אומה ולשון ווערט אנגעווענדען די גרעסטע אויפמערקזאמקייט אויף דער געהעריגער ערציהונג פון דעם אונטערוואקסענדען דור. דאס איז די עלעמענטארסטע נאציאנאלע פליכט ביי אלע, און א פשיטא שוין ביי אונז יודען, דעם „עם הספר", ביי וועמען דער גאנצער מהות פונם ערציהונגס-וועזען דארף פערנעמען דעם סאמע אויבן-אן.

אויב אין אלע געזעצגעבערישע און מוניציפאל-אינסטיטוציעס ווערט דער גרעסטער טייל ענערגיע בעשרענקט לטובת די ערציהונג,—דארף דאך דאס דאזיגע פראבלעם אודאי זיין דאס ערשטע און וויכטיגסטע אין אונזער קהלה-לעבען.

ווען די אור-עלטערן פון אלערלייפעלקער האבען נאך געלעבט אין א נידריגען קולטור-צושטאנד, אין די ווילדסטע און פרימיטיווסטע לעבענס-בעדינגונגען, האט שוין ביי אונז געהערשט א שטרענג שול-בוואנג-געזעץ, וואס איז אדורכגעפירט געווארען מיט דער גרעסטער פינקטליכקייט און פליכט-בעוואוסטזיין.

מיט איין ווארט; ערציהונג—איז דאס ערהאבענסטע און פאפולערסטע ווארט, וואס דאס יודישע פאלק פערמאגט פון דער צייט פון זיין ענטשטעהונג ביז היינט.

דאס געבאט „ולמדתם את בניכם" האט זיך זעהר טיעף איינגעקריצט אין דער יידישער פאלקס-נשמה און געווארען א שטיק פון זיין אייגענעם „איך" פון זיין עגזיסטענץ.

און דאך?

א אומבעגרעניצטע גלייכגילטיגקייט הערשט ביי אונז אויף דעם געביט פון ערציהונגס-וועזען. עס איז שפורלאז פערלוירען געגאנגען דאס גאנצע יודישע ערבות-געפיהל. קיינער קימערט זיך מעהר נישט וועגען אזעלכע „קלייניגקייטען". ווער זאל זיך דאס פעראינטערעסירען מיט דעם גורל פון די ארימע יודישע קינדער? ווער וויל דאס פיהלען דעם גרויסען ווייטאג און צער פון די יודישע טאטע-מאמע, וואס מרייסט פון זיי אוועק זייערע קינדער?...

יא! א שטילע טראגעדיע שפילט זיך היינט אב אין די ארימע יודישע הייזער. עלטערן, וואס שטרעבען זייערע קינדער צו דערהאלטען ביים גלייכגעוויכט פון דער יודישער טראדיציע און געבען זיי אן עלעמענטארע יודישע דערציהונג, זענען געצווינגען צוליב דעם, וואס די ראדאמער „תלמוד-תורה" איז געשלאסען זייערע קינדער צו לאזען אויף... הפקר אינטער די שעדליכע איינפלוסען פונם שרעקליכען עם-הארצות, וואס בושעוועט מיט אזא דעשיגען טעמפא אויף דער יודישער גאס, און זיי די עלענדע טאטע-מאמע קאנען צומאל נישט נאכשרייען דאס איינציגע טרייסט-ווארט: —„געדענק בלייב א יוד!"...

ווייל זיי ווייסען פריהער שוין, אז וואס, וואס זייער קינד וועט בלייבען, אבער א יוד—לויט די עלטערנס אויפפאסונג—בעשטימט נישט, אזוי ארום מוזען אט די ארימע קינדער אבריכטען דעם קולטורעלען גלות אין דער פרעמד און זיין דערווייטערט „ד' מאות פרסה" פון אייגענעם „איך"!

און עס פרעגט זיך דעריבער — ראדאמער אידען, ווי קענט איהר מיט א רוהיג געוויסען דאס אלץ צוקוקען. פארוואס לאזט מען אויס די שווערע לאגע צו די נשמות פון די הילפסלאזע קינדער?...

עס איז א פאקט א טרויעריגער פאקט, אז פון די אלע ערציהונג'ס-אינסטיטוציעס ביי אונז אין שטאדט—געפינט זיך די איינציגע „תלמוד-תורה", אהן די מינדעסטע אפטרופסות און אהן די מינדעסטע אונטערשטיצונג. ווי א פעריתום'טע סטאטוע שטעהט זי היינט קאנאנאזירט, אין א אומעטיגע אטמאספערע, וואו ארום און ארום הערשט א פולשטענדיגע תוהו-ובהו, און עס הערט זיך מער נישט דער „קול תורה" ווי קיינמאהל וואלט גארנישט געווען. אזא פאטאלער צושטאנד מוז דאך דעם ערנסט-דענקענדען מענשען ארויסברענגען פון גלייכוויכט, אז וואלענס-נאלענס עגבערט זיך איין אין מח די פערצווייפעלטע פראגע: צי האבען מיר חלילה אויפגעהערט צו זיין אנ'עם הספר?

ווייל זעהר א גרויסען און אונפערצייליכען פעהלער בעגעהן די עלטערן, ווען זיי מיינען, אז די גאנצע יודישע ערציהונג בעשטעהט נאר אינם זארגען פאר'ן אייגענעם „איך" ד. ה. פאר זייערע אייגענע קינדער. דער פערמעגליכער יודישער פאטער איז צופרידען, ווען ער זעהט די גוטע פירות ביי זיין קינד, וועלכעס לערנט אגב אין א געזעלשאפטליכען חדר פאר א שיין-בעצאהלטען פרייז. און קימערט זיך לגמרי נישט וועגען די הונדערטער קינדער, וועלכע קאנען נישט צאלן די הויכע פרייזן אין די פריוואט-חדרים ווייל דאס איז א פיעל-יוצא פון ארימקייט. דער פאטער און מוטער, נישט האבענדיג די מעגליכקייט צו צאהלען דעם שכר-למוד פאר זייער קינד, בלייבען אין א שרעקליכער אהנמעכטיגער פערצווייפלונג. זיי ווילען דאס קינד ערציהען אלס יוד און מענש, און קאנען עס צוליב זייער שווערער לאגע נישט דערגרייכען. און די שווייגט דאך אויך נישט, עס עגזיסטירט דאך שול-צוואנג! מוזען דעריבער די עלטערען דאס קינד לאזען אויף הפקר, און וואס ווערט פון אזא קינד, ווייס מען דאך שוין, — יסורים און צער פאר זייערע עלטערן און א קוואל פון פיין און ליידען פאר'ן אידישען פאלק.

עס מוז ענדליך א סוף נעמען צו דער אכזריות'דיגער גלייכנילטיגקייט! עס ליגט דעריבער א מאראלישער פליכט אויף דער ראדאמער יודישער בעפעלקערונג צו זעהען מיטצוהעלפען מיט אלע מעגליכקייטען אין דער פערמאנענטער ארבייט, און אקטיוו זיך צו בעטייליגען אין דער ברייטער הילפס-טעטיגקייט, כדי דערמיט צו דערפיהרען, אז די ראדאמער תלמוד-תורה זאל ווי אמשנעלסטען געעפענט ווערן.

דער יעצטיגער דעוויז דארף זיין: — „לאמיר ראטעווען די ארימע יודישע קינדער, כדי זיי זאלען אונז ראטעווען פון דעם יאוש, וואס דריקט אויף דער נשמה אין אונזער יעצטיגער צייט!"

„אין העולם מתקיים, אלא מהבל פיהם של תנוקת, של בית-רבן".

א סוף זאל נעמען צו דער גלייכגילטיגקייט!...

י. פרידמאן.

א זייט אלע פארטיי-מאמענטען און פארטיי-מחלוקות און ווידער שאפען ווי אין די מלחמה-יאהרען אנ'איינהייטליכען קאמיטעט פון אלע פארטייען אהן אויסנאהם אנצופיהרען מיט דער רעטונג'ס-אקציע. ציוניסטען, נישט ציוניסטען, „אגודה", נישט „אגודת", בונדיסטען און פועלי-ציוניסטען — אלע צוזאמען מוזען מיר בילדען דעם קאמיטעט, און טאקע זיך שטעלען אויפ'ן שטאנדפונקט פון אין בודקין למזונות, אויב מיר יודען ווילען נאך אנגערופען ווערען א פאלק פון רחמנים בני רחמנים...

משה העלמאן.

קאלעזשאנקע'ס א יונג טעכטעריל. מאדאם ר. איז דאבעלט צופריעדען געווען מלא בשמחה האט זי אנגענומען די „זאפראשעניע" און אויך דעם מאן מיטגענומען אויף די „אימיעינעס".

ביי דער קאלעזשאנקע איז געפראוועט געווארען א גרויסארטיגער באל. ס'זענען פערבעטען געווארען א טך געסט. מאדאם ר. האט זיך געשמאלצען אין תעניג זעהענדיג ווי אלע געסט בעווינדערען איהר שיינעם מאנטעל. יעדער האט געפרובט טרעפען וויפיעל ער קאסט און וויפיעל ער איז ווערטה.

ווען די געסט זענען אלע געווען פערנומען מיט'ן „בעשאנען" דעם קאראקולענעם מאנטעל איז אריינגעקומען א עלעגאנטער, אויסגעפוצטער הערר, וועלכער איז אויך געווען פערבעטען אויף די „אימיעינעס" און דערזעהענדיג די פרוי ר. ארומגערינגעלט פון דאמען און הערען, וועלכע קאנען גארנישט אפלויבען איהר טייערען מאנטעל איז ער א צעמישטער געבליבען שטעהן. ער האט אבער גארנישט גערעדט, זיך געמאכט קוראזש און בעגריסענדיג אלע געסט האט ער אויך נישט אויסגעמיטען דער פרוי ר. אדרבא, ער האט איהר נאך אנגעווינשט צוליב'ן בענייען דעם מאנטעל.

ווען די געסט האבען פון זיך ארויסגעצויגען די אויבערמאנטלען און איבערגעלאזט זיי אין קארידאר, זענען אלע אריין אין גרויסען עס-צימער, וואו ס'איז געווען געגרייט פון כל-טוב. ווען עולם איז געווען גוט בגילופין און מ'האט גוט פערברענגט, איז דער עלעגאנטער הערר פלוצלינג פערשווינדען געווארען פון טיש און איז אריין אין קארידאר. דארט האט ער געגישטערט צווישען אלע מאנטלען און דערזעהענדיג דעם זשאקעט פון פרוי ר. האט ער זיך גארנישט געמאכט וויסען, איהם אראפגענומען פון הענגער, פיין איינגעפאקט און זיך שטיל ארויסגעשארט פון דער טהיר.

מילא וואס דערנאך איז געשעהן איז זיך נישט שווער משער צו זיין. ס'איז גענוג צו זאגען, אז יענער האט דאס געטוהן דערפאר, ווייל ביי איהם איז געקויפט געווארען די קאראקולענע פעלעכלעך אויף וואס מ'האט איהם געגעבען וועקסלען, וועלכע זענען מיט מזל דערנאך פראטעסטירט געווארען. האט זיך יענער, אלזא, מישב געווען, אז איידער צו געהן זיך לאדענען אין „סאנד" מיט „קלאוזולעס, קאמארניקעס א. דג. איז שוין בעסער, אז ער זאל אליין פסק'ענען.

שמועסט מען טאקע איצט, אז פון דער גאנצער געשיכטע זאל ווערען א גרויסער פראצעס. ווייל ה' פ. טענה'ט אז דאס הייסט „פשיחלאשטשעניע" און ער האט נישט געטארט אליין נעמען. יענער, דער סוחר הייסט עס, טענה'ט אבער, אז ער האט גענומען זיינס, נישט קיין פרעמדס. ווי אזוי ס'זאל נישט זיין מאדאם ר. האט דערווייל ווייטער נישט קיין קאראקולענעם מאנטעל.

וויכטיקע ענדערונגען אין קהלה-וועזען.

א ריי נייע פעראָרדנונגען מיט וועלכע די ראדאָמער קהלה וועט זיך דאַרפן רעכענען.

עס איז לעצטענס ערשינען א פעראָרדנונג פון רעליגיאָנ'ס-מיניסטעריום בנוגע די קהלות. די דאָזיגע פעראָרדנונג טראָגט אריין געוויסע ענדערונגען אין בין-איצטיגען קהלה-וועזען.

אזוי צ. ב. ש. איז דאָס בעשטעטיגען די בודזשעטען פון די קהלות אָפּהענגיג פון דער וואָיעוואָדישער מאַכט. דאָס מיניסטעריום האָט אָבער רעכט ביי טייל קהלות צו בעאויפטראגען די פּאָוויאַטאָווע אדמיניסטראציע-מאַכט, אלס אָרטיגע אויפזיכט'ס-מאַכט, צו בעשטעטיגען די דאָזיגע בודזשעטען.

אין די בודזשעט-פּראָיעקטען קאָנען אריינגעשטעלט ווערען נאָר אזעלכע אויסגאַבען, וועלכע דריגגען ארויס פון די אויסגאַבען, וועלכע געהען אריין אין טעטיגקייט'ס-הילף פון די קהלות.

עס איז דער חוב פון דער קהלה-פערוואַלטונג איבערצושיקען צו דער אויפזיכט'ס-מאַכט די פּרעלימינאַר-בודזשעטען אויפ'ן ווייטערדיגען יאָהר ביז דעם ערשטען אָקטאָבער (היות די דאָזיגע פעראָרדנונג געהט אריין אין קראַפט דעם 22 אָקטאָבער איז צו ערווארטען דאָס בנוגע היינטיגען יאָהר זאָל ארויסגעגעבען ווערען א צוגאָבפעראָרדנונג, אין וועלכען דער טערמין זאָל פערלענגערט ווערען.)

די אויפזיכט'ס מאַכט האָט נישט קיין רעכט צו בעשטעטיגען א שחיטה-טאַקסע, וועלכע שטייגט איבער פאָלגענדע אָפּצאָהלונגען: פון א אָקס אָדער קוה — 8 זל., קאלב אָדער שעפּס — 3 זל., אינדיק — 1.40 זל., גאַנז — 1 זל., קאַטשקע — 50 גר., היהן — 40 גר., קורטשאַק — 20 גר., טויב 10 גר.

אין אויסנאַהמ'ס-פאלען האָט די הויפּט-אויפזיכט'ס-מאַכט דאָס רעכט צו בעשטעטיגען א טאַקסע, וואָס שטייגט איבער די דאָזיגע נאָרמע.

די אָפּצאָהלונגען פאר א קרקע אין א שטאָרט פון א קלייגער גמינע איז פון 10 ביז 500 זל., פאר א מצבה — 10 ביז 1000 זל., אין גרויסע קהלות (ראדאָם געהער צו די גרויסע קהלות) איז דער אָפּצאָהל פון א קרקע פון 10 ביז 1000 זל. און פון א מצבה — פון 10 ביז 10.000 זל.

אויף דעם בית-עולם, סיי אין די קליינע קהלות, פיי אין די גרויסע קהלות, דאַרף זיין א אָפּגעטיילט אָרט פאר דער אָרימער בעפעלקערונג, וואו דער אָפּצאָהל פאָר א קרקע און פאָר א בעשיידענע מצבה איז העכסטענס 10 זל.

דער עטאַט קען איינגעמאָהנט ווערען: ביים ראש פון דער משפחה, הן מענער, הן פרויען. ביי אונפערהייראטע פרויען און קינדערלאָזע אלמנות, הגם די פרויען האָבען נישט קיין וואהלרעכט צו די קהלות. עס קענען אויך בעשטייערט ווערען מיט דעם קהלה-עטאַט דערוואַקסענע קינדער, הגם זיי וואוינען ביי די עלטערען, אויב נאָר די קינדער פערדיענען זעלבסטשטענדיג, מען קען אויך בעשטייערען מיט עטאַט אזעלכען, וואָס האָט אין דער דאָזיגער שטאָדט א געשעפט, הגם ער וואוינט אין א צווייטער שטאָדט.

אין די גרעסערע קהלות געהער דאָס בעשטימען די הויך פון עטאַט צום סהלה-ראַט. אין די קלענערע קהלות צו די קהלה-פערוואלטונגען.

די הויך פון עטאַט פאָר סוחרים און אינדוסטריעלער ווערט בעשטימט לויט דער הויך פון שטייער פון אונבעוועגליכע גיטער. פאר פּערזאָנען, וועלכע פיהרען א זעלבסטשטענדיגען ווארשטאַט, לויט דער הויך פון הכנסה-שטייער, פאר בעאַמטע. דער עטאַט קען אָבער נישט בעטראָגען מעהר ווי 10 פּראָצענט פון די אויבענדערמאָנטע שטייערען. אלע איבעריגע בירגער, וועלכע געהערען נישט צו די דאָזיגע קאַטעגאָריעס, צאָהלען א מינימום עטאַט פון 5 זל. און מאַקסימום 20 זל.

פון עטאַט זענען בעפרייט אזעלכע בירגער, וואָס זייער אָרימקייט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אזעלכע וואָס גהניסען פון צדקה, ווי אויך רבנים און דיינים.

כדי פעסטצושטעלען דעם הויך פון עטאַט, קען די קהלה זיך ווענדען נאָך אינפאָרמאציעס צו דער שטייער מאַכט.

ביים באשטימען די הויך פון עטאַט דאַרפען גענומען ווערען אין אכט פאָלגענדע מאָטיוען: די הכנסות פון עטאַט-צאלער, זיין פאַמיליען צושטאנד און צי ער איז אזעלכער וואָס לאָזט זיך קאָסטען אויף געזעלשאַפטליכע צוועקען און צו ער איז סתם א בעל נדבן.

די קהלה-פערוואַלטונג האָט רעכט דעם יעהרליכען עטאַט פונאנדערצוליי- זען אויף האלביעהרליכע ראַטעס און אויך אויף פערטעל יעהרליכע.

די שחיטה קען פאָרקומען נאָר אויפן גרונט פון באשטימטע טאקסעס, עס איז די קהלות פערבאָטען צו נעמען העכערע אפצאלונגען, ווי די באשטעטיקטע. עס איז אויך פערבאָטען די שוחטים צו א בעזונדער בעלוינונג פאר בדקענען.

דאָס זענען די וויכטיגסטע פּאַראַגראַפען פון דער נייער פעראָרדנונג וועגען וועלכע עס וועט זיך לוינען אָפּצושטאָלען און בעלויכטען זיי.

Biuro próśb, windykacji i buchalterji

„EXPRESS"

RADOM, ul. ŻEROMSKIEGO 9 (Jacka Malczewskiego 6)

za dostępną opłatę

Redaguje prośby, podania, odwołania, umowy i.t.p.

załatwia korespondencję handlową i prywatną

przepisuje na maszynach i tłumaczy wszystkie języki

windykuje należności miejscowe i zamiejscowe

informuje o zdolności kredytowej,

i załatwia wogóle wszystkie czynności w zakres biurowości wchodzące

Tanio! Szybko! Solidnie!

טאג-בוך
פון א ראדאמער זעלבסטמערדער

דער מיטעליעהריגער אונבעקאַנטער הערר, וועלכער האָט מיך אריינגעבעטען אין א זייטיגען צימער פונ'ם אָלגעמיינעם טאַנץ-זאַהל, האָט זיך צו מיר געווענדעט בזה הלשון:

— פאַניע מ. איך האָב מיט אייך צו רעדען וועגען א זעהר אינטימען ענין. איך וועל בעטען ביי אייך קודם כל איהר זאָלט מיך רוהיג אויסהערען, זיך נישט אויפרעגען און דער עיקר מיך נישט חושד צו זיין, אז איך וויל אייך אינטריגירען. אויב איהר זענט מסכים אויף די אלע דריי בעדינגונגען, וועל איך צוטרעטען צום געשפּרעך, וועלכער איז אייך שטאַרק נוגע און ברויך אייך אונבעדינגט אומגעהויער אינטערעסירען. אלזאָ...—

— איך נעם-אָן אייערע בעדינגונגען איך האָב צו אייך צוטרוי, אָבער איך וועל אייך בעטען, זשעגירט אייך נישט און דערצעהלט מיר אלעס. אלעס, מעג עס זיין ווי שרעקליך. איך וועל זיך נישט אויפרעגען. דאָס לעבען האָט מיך גענוג אויסגעהאַרטעוועט אזוי, אז איך נעם זיך שוין מיט גאָרנישט איבער. איך בין שוין צו אַלעם צוגעוואָהנט און בעציה זיך צו דער גרעסטער געשעהניש גלייכגילטיג.—

— אויב אזוי איז גוט. וועל איך גלייך צוטרעטען צום עצם-ענין. זייט וויסען פאַניע מ. אז אייער פרוי איז וועט נישט אָנשטענדיג. איך האָב נישט געוויסט, אז דאָס איז אייער פרוי. איך קען איהר שוין לאַנג, אָבער כ'וואָלט קיינמאָהל נישט געגלויבט, אז דאָס איז אייער נעזעצליכע און לעגאַלע פרוי. איך ווייס, אז וואָס איך וועל אייך יעצט זאָגען וועט אייך וועה טוהן. אָבער איך מוז עס טוהן, ווייל כ'האָב פשוט מיטלייד אויף אייך. כ'בין זיכער, אז איהר הויבט נישט אָן צו וויסען פון דעם. איך בעטראַכט עס פאַר א חוב, סענענדיג אייך פון בלויזען הערען. איך האָב שוין לאַנג געהערט פון אייער גוטען נאָמען אין די קרייזען פון די אָנגעזעהענסטע ווארשאָווער סוחרים און פאַבריקאַנטען. ס'איז מיר א רחמנות אויף אייך און כ'וואָלט זיך געפיהלט ממש פאָר א פערברעכער ווען איך זאָל אייך נישט אויפדעקען דעם שרעקליכען סוד פון אייער פרוי'ס לעבען. אָבער איך חזר נאָך א מאָהל איבער, פאסט אייך און שטאַרקט אייך מיט אַלע כחות אויסצוהערען, וואָס כ וועל אייך דאָ איבערגעבען.—

— אַז איך זאָג עס אייך צו און גיב אייך מיין וואָרט — האָב איך אינגאַנצען געפיבערט און מיט אַלע אָנשטרענגונגען זיך בעמיהט צו פערהאַלטען רוהיג.

— אַלזא בקיצור, איהר פאַניע מ. זענט א אומגליקליכער מענש. אייער פרוי בעשמוצט אייער גוטען נאָמען. זי איז די אייגענטימערין פון א געהיימער ווילע הינטער ווארשאָ, וואו ס'קומען פאָר אין די שפּעטע נעכט די

דער לעצטער אליארם!

מיט א קורצער צייט צוריק האט דער ראדאמער בית-יתומים געפייערט א 10-יעהריגען יובילעאום. ס'איז געווען א איבערגעוועהנליכע שמחה ביי אלע שיכטען פון דער ראדאמער יודישער בעפעלקערונג. א קוועלונג איז געווען אנצוקוקען די צופרידענע פנים'ער פון די פרעהליכע קינדער. מ'האט געפיהלט, אז די יתומים האבען דא א צווייטע היים בעקומען. אמת, שוין דעמאלס איז די מאטעריעלע לאגע פון יתומים-הויז געווען א טרויעריגע. מ'איז אבער קיינעם נישט איינגעפאלען. אז היינט וועלען מיר מוזען טראכטען וועגען ליקווידאציע פון אזא וויכטיגע אינסטיטוציע. פאקטיש האלט מען שוין ביי א טיילווייזע ליקווידאציע, מ'האט געמוזט צוליב מאנגעל אין מיטלען מאכען די ווייטגעהענדסטע אפשפארונגען. רעדוצירט דעם פערסאנאל ביז א מינימום, ווי אויך ארויסגעשיקט פון אנשטאלט מעהר ווי א צעהנדליג יתומים צו די נאהנטסטע קרובים. ס'האבען זיך אפגעשפיעלט הארצרייסענדע סצענעס ביים איבערגעבען די יתומים. די קרובים האבען מיט ביטערע טרעהרען געוויינט און געבעטען, מ'זאל די יתומים נישט דערווייטערען פון אנשטאלט, ווייל זיי זענען נישט בכח זיי אויסצוהאלטען אין דער יעצטיגער קריטישער צייט.

גענוג, אז מיר הונגערן — האבען די קרובים געבעטען — פארוואס זאל מען נאך פערגרעסערן די צאהל הונגער-קרבנות? א ריכטיגע טענה, אבער וואס האט מען געקענט טהון, אין דער צייט, ווען אלע קוואלען פון הכנסות זענען פערשטאפט געווארען. דער „דזשאינט" האט אויפגעהערט צו שטיצען. די זעלבסטפערוואלטונג האט פערקלענערט די סובסידיעס ביז א מינימום! פערשטענדליך, אז ביי אזא געשאפענער לאגע איז שווער דעם אנשטאלט ווייטער ווייטער צו פיהרען. ס'זענען נאך געבליבען אין בית-יתומים 40 קינדער, קיילעכדיגע יתומים, ווי אויך 9 זקנים. וואוהין זאל מען די **עלענדע** קינדער שיקען? זאל מען טאקע די יתומים ארויסווארפען אויף דער גאס, וואו זיי זאלען ליידען הונגער און נויט?! **ציי וועט די ראדאמער יודישע געזעלשאפט זיין גלייכגילטיג צום גורל פון יתום!!**

אמת, אז די יתומים-מהוער זענען פערצווייפעלט און מאכטלאז אנטקעגען דער געשאפענער לאגע און דאך מוז נאך געמאכט ווערען דער לעצטער פרווו כדי צו ראטעווען די לאגע. ס'איז דעריבער כדאי צו בעגריסען דעם לעצטען בעשלוס פון דער פערוואלטונג ווענען איינארדנען א רייה אימפרעזעס כדי צו פערלייכטערן די סיטואציע און צו פערגרעסערן די הכנסות.

40% ביליגער!

די נייעסטע — פאסאנען **מעבעל** פון פאלגענדע מאטעריאלען:

ווענגערסקע יעשאן, זלאטא בושאזע, פיראמידען, זשעברא, מאכאן און יעשאן.

——— אויף גוטע בעדינגונגען. ———

דאס אלעס ווערט אויסגעפערטיגט ביי דער פירמע **קליין, זשעראמסקי 26**

ווי אזוי א קאלעיאוש האט זיך בעפרייט פון זיינע רעוומאטישע שמערצען.

ער האט נישט געקאנט באגרייפען פארוואס דער צווייטער פוס בלייבט צוריק ביים ארויסשפרינגען אויף די טרעפען פון דעם וואגאן. פלוצלינג פיהלט ער א אייגענארטיגע שטייפקייט אין די געלענקען און קושיש. דאס זענען די סימפטאמען פון רעוומאטיזם. „איך האב פשוט נישט געקאנט פארשטיין" שרייבט אונז ה' א. בוק, סיעמיאנאוויצע, מאטעיקי 14 פון וואנען עס קומט מיט אייגמאל דאס שטייפקייט אין קושיש און די קני. איך האב געוואלט ווי תמיד ארויסשפרינגען אויף דעם אבפאדענדיגען צוג און האב מיך געמוזט גוט אנשטרענגען בכדי ריכטיג צו שטעהן אויף דעם טרעפעל. אין אנהויב האב איך געמיינט אז דאס איז בלויז א איבעראנשטרענגונג פון די מוסקולען. אבער דורך איינרייבונגען און אנדערע היילמיטעל וועלכע איך האב געפרווט איז מיר נישט בעסער געווארען. להיפך! בפרט ביי א קאלט און נאס וועטער זענען די שמערצען געווען אונערטרעגליך. דעמולט איז פאר מיר געוועזען א קוועהל צו דער ארבייט צו געהן. א סך יאהרען האב איך מיך ארומגעשלעפט מיט די שמערצען ביז איך האב איינמאל געהערט וועגען טאגאל. נאכדעם ווי איך האב פערשידענע מיטעל אהן ערפאלג אויסגעפרווט, האב איך מיך מיט אונצוטרוי אויך צו דעם מיטעל בעצויגן. אבער גאט זיי דאנק, עס מוט מיר נישט באנג וואס איך האב אויך דאס מיטעל אויסגעפרווט. איך האב תיכף געמערקט אז די טאבלעטען האבען א גוטע ווירקונג. די שמערצען האבען באלד נאכגעלאזט און לאנגזאם אבער זיכער זענען די שמערצען פערשוואונדען. טאגאל האט מיך ווידער געזונד געמאכט!" עהנליכע ערפארונגען האבען געמאכט טויזענדער מענשען, וועלכע האבען באנוצט טאגאל ביי רעוומאטיזם, פאדאגרע, רייסען אין די געלענקען, ברעכען אין קושיש, נערווען- און קאפשמערצען, גריפע-פערקיהלונגען און עהנליכע קראנקהייטען. אפילו ביי לאנגיעהריגע ליידען, ווען אנדערע מיטעל האבען נישט געווירקט, האט מען מיט טאגאל ערדייכט איבעראשענדע ערפאלגען, ווייל עס איז עוקר מן השורש די קראנקהייט. אונשעדליך פאר'ן הארץ, מאגען און אנדערע ארגאנען. אויב מעהר ווי 6000 דאקטוירים פארשרייבען טאגאל, טא קענט איהר זיכער דאס מיטעל קויפען. אין אלע אפטייקען.

אויסגעלאסענסטע ארגיעס. דארט קומט זיך צונויף נאך האלבע נאכט די ווארשאווער רייכע לעבע-וועלט און ס'שפילען זיך דארט אב אזעלכע סצענעס, וואס די פאנטאזיע איז עס נישט בכח אויסצוטראכטען. די אנפיהרער'ס פון דעם דאזיגען אויסגעלאסענעם הויז זענען אייער פרוי און א געוויסער הערר וואסערשטיין, וועלכער איז איהר קאכאנעק.—

— פון וואנען ווייסט איהר עס? האט איהר נישט קיין טעות — האב איך דעם אונבעקאנטען אנגעכאפט ביי די הענד און מיט אויגען פול געבעט האב איך איהם געקוקט אין מויל אריין ער זאל מיר דערצעהלען דעם גאנצען אמת, נאר אמת.

— פאניע מ. — האט יענער ווייטער געצויגען זייענדיג אליין אויפגערעגט, נישט אזוי ווייט אויפגערעגט ווי איבערראשט — איך בין אייך נישט משקר א וואורט. איך האב נישט קיין טעות. איר ווילט איך זאל אייך זאגען פון וואנען איך ווייס דאס — שאט האט א קליין ביסעלע געדולד און איהר וועט באלד הערען. איך אליין האב אמאהל בעזוכט די דאזיגע געהיימע ווילע. בעקאנטע רייכע סוחרים און פאבריקאנטען האבען מיך ערשט אנומעלט אהינגעפיהרט. דורך זייער פראטעקציע האט מען מיך אהין אריינגעלאזט און גלויבט מיר, אז כ'קאן נאך צו זיך נישט קומען און בין נאך צעמישט פון דעם, וואס כ'האב דארט געזעהן מיט מיינע אייגענע אויגען יונגע פרויען און מיידלעך אין חוה'ס קאסטיומען און מיט זיי אלע האט אייער פרוי אנגעפיהרט. כ'האב זיך געפרעגט ווער זי איז, האט מען מיר געזאגט, אז זי איז די פרוי פון א אנגעזעהענעם ווארשאווער סוחר; אז די ווילע האט זי געקויפט אויף איהר און איהר קאכאנעק'ס נאמען. ווער זי איז גענוי האט מען מיר נישט געוואלט זאגען. דאס האבען יענע מענשען ערקלערט, איז א סוד. אלזא, יעצט איז דער סוד פאר מיר אויפגעדעקט געווארען, ווען איך האב זי דערזעהן דא מיט אייך אויף דער זילבערנער האכצייט פון אונזערע פריינד, די הערשאפט סאמעלסאהן. מעהר האב איך נישט וואס צו דערצעהלען. אייך גענוי שילדערען וואס דארט טהוט זיך אן, איז מיר נישט פאסיג פאר אייך! איך שעם זיך פשוט. פאר אייך איז נאר וויכטיג צו וויסען, אז די ווילע איז אייער פרוי'ס און מכתמא. האט זי עס געקויפט פאר אייער געלד און אהן אייער וויסען. איך האב געטוהן מיין מענשליכען חוב און דאס איבריגע ווייסט אליין, וואס איהר האט צוטוהן. —

ווען דער אונבעקאנטער האט פערענדיגט האט ער נאך צוגעגעבען די ווערטער:

— פאניע מ. איהר וועט האבען א סימן, אז דאס אלעס, וואס כ'דערצעהל דא איז אמת, אז אויך אונזער פריינד מאריץ סאמעלזאהן וועט אויך באלד דערפון וויסען. איהר האט געזעהן ווי עמיצער האט איהם אריינגערופען אין א בעזונדער צימער? איך האב זיך מיט יענעם נישט אבגערעדט. מיר האבען אפילו רעכט קיין צייט נישט געהאט זיך איבערצושמיסען. איהר האט עס געזעהען. ווייסט איהר פון וואנען יענער ווייסט אויך? ער איז מיט מיר דאמאלס געווען אין דער געהיימער ווילע.—

און דער אונבעקאנטער האט טאקע קיין ליגען נישט געזאגט. ווי נאר מיר האבען פערענדיגט דאס געשפרעך, איז ה' מאריץ סעמעלזאהן צריגעקומען פון א זייטיגען צימער. ער איז געווען צעקאכט, זעהר אויפגערעגט. א צוטומעלטער האט ער מיך אוועקגערופען אין א זייט און ווארטענדיג ביז דער אונבעקאנטער האט פערלאזט אונזער צימער, האט ער קלאפענדיג א צאהן אין א צאהן זיך אנגערופען צו מיר:

— ווייסטו שוין כאטש, ווער דיין פרוי איז? האט דיר יענער דערצעהלט פון איהרע אויסגעלאסענע שטיק? איך ווייס און בין איבערצייגט, אז דו ביסט

פון דער ציונ. אָרגאַניזאַציע אין ראַדאָם.

קאָמוניקאַט

אויף דער זיצונג פון ציונ. קאָמיטעט, וועלכע איז פאָרגעקומען שבת ד. 24/10 ד. י. איז צוו. אנד. בעשלאָסען געוואָרען צו פייערען דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון פערדינסטפולען עסקן ה' יחיאל פרענקעל צו זיין 25-יעהריגע ציוניסטישע טעטיגקייט.

צו דעם צוועק איז געשאַפען געוואָרען א יובילעאום-קאָמיטעט און שוין אין די נעכסטע טעג וועט אין איינעם פון די ראַדאָמער גרעסטע זאַלען מיט דער בעטייליגונג פון צ. ק. פאָרגעקומען אַנ'אקאדעמיע געווידמעט דעם יובילאר.

* * *

אלע חברים און סימפאטיקער, וועלכע עס אינטערעסירט דאָס ציוניסטישע לעבן און ווילן האָבען אַ דעה, ווי אויך קאָנען ארויסזאָגען זייער מיינונג און פערשידענע ציונ. פראגען, פערזאַמלונגען, לאַנדעס-צוזאַמענפאָהרען א. א. וו. מוזען אונבעדינגט קומען זיך פאַרעיעסטרירען אין דער ציונ. אָרגאַניזאַציע, וואהל-רעכט צו דער 10-טער לאַנדעס-קאָנפערענץ, וועלכע קומט פאָר ד. 6-ען דעצעמבער ד. י. וועלען האָבען נור די, וועלכע ווילען זיך פאַרעיעסטרירען און אויסקויפען א קארטע פאר 1 זל.

דער ענטגילטיגער טערמין פון דער רעגיסטראציע איז דער 8 נאָוועמבער. אַלע פעראינטערעסירטע טאָרען דעריבער נישט פערשפעטיגען און דארפען זיך רעגיסטרירען אין סעקרעטאריאט פון דער ציונ. אָרג. וועלכער איז טעגליך יעדען אָ'ז. פון 8 ביז 10 אז.

* * *

דער ניי-געעפענטער לעזע-זאַל ביי דער ציונ. אָרגאַניזאַציע האָט ארויסגערופען גרויס פעראינטערעסירונג אין שטאָט און ווערט צאָהל-רייך בעזוכט.

דער לעזע-זאַל איז פערזעהן מיט די גאנצע אינלענדישע, אויסלענדישע, אידישע, ווי אויך א"י פרעסע פון אלע ריכטונגען, און איז אָפען יעדן אָוו. פון 7 ביז 10 אז. פאר מיטגלידער פריי, און פאר נישט מיטגלידער געגען אָבצאָהל פון 10 גר.

יודישער פוסגעהער אין ראַדאָם.

אין ראַדאָם האָט זיך היינטיגע וואָך אָבגעשטעלט דער יודישער פיס-געהער מרדכי' יצחק ריביער, מיטגליד פון ווארשאָווער „מכבי."

ה' ריביער איז געוועזן ביי אונז אין רעדאַקציע, וואו ער האָט פאָרגעשטעלט דעם פלאַן פון זיין פיס-טורנע. ארויסגעהענדיג פון ווארשא האָט ער אדורכגעמאַכט שוין א גאַנצע רייהע שטעדט און שטעדטלעך ווי: לאָדז, קאַליש, פויזען, בידגאָשטש, גרודזיאָנדז, לאָמזע, ביאַליסטאָק, גראָדנע, ווילנאָ, באַראַנאָוויטש, פינסק. ראָוונע, דובנאָ, בדאָד, זלאָטשעוו, לעמבערג, פשעמישל, זשעשעוו, טאַרנאָוו, קראָקא, כזשאַנאָוו, גאַנץ אויבערשלעזיען, זאגלעמביע, קעלץ ראַדאָם.

פון ראַדאָם [illegible]עהט ער קיין ליבלין א. ז. וו. ה' ריביער איז א סימפאטישער יונגערמאַן ס"ה 23 יאָהר אַלט. פון בערוף א אַטיקען-הענדלער. זיין טורנע מאַכט ער אויף אייגענע הוצאות. דאָס איז פאר איהם א פרוב פון מעסטען זיך די כחות. ה' ריביער פּלאַנט באַלד נאָכ'ן ענדיגען זיין פיס-גאַנג איבער פוילען צו מאַכען אַזאַ פוס-רייזע קיין פּאַלעסטינא.

זיין טורנע איבער פוילען איז אויסגערעכענט אויף 7 מאָנאַטען. ער איז דער ערשטער יודישער פיס-געהער און זיין טורנע האָט ער אינטערגענומען דעם 12 מאַי.

צוליב פערשידענע שיקאנעס אויפ'ן שטח פון פאָמערן און פויזנער קאַנט האָט ער געענדערט זיין מאַרש, וואָס ער וועט צום סוף דערגאַנצען און אזוי ארום מאַכען 5000 קילאָמעטער.

פון דעם קולטור-לעבען אין ראַדאָם.

דער לעצטער נומער פון דער אַקאַדעמישער לעבעדיגער צייטונג „פאָרום" איז אַרויך מיט אַ געהעריגען ערפאָלג. דאָס איז צו פערדאַנקען קודם כל דאָס, וואָס די רעדאקציע האָט אבגעגעבען א גרעסער אָרט אין איהר „לעבעדיגער צייטונג" פאר ארטיקלען, וואָס בעהאנדלען ערנסטע פראגען פון היינטיגען לעבען. אזוי האָבען מיר געהערט אַרטיקלען, וועגען דער נייער אדוואָקאַטור-רעפאָרם, וועגען אמעריקא'ס ראָל אין דער מלחמה אויפן ווייטען מזרח, א אבהאַנדלונג וועגען טאָמאַש עדיסאָן א.א.

ענדליך האָבען מיר זיך אויך דערווארט אויף א יודיש ארטיקעל... „דער האָראק-פראָצעס" איז געווען געשריבען אין א פערהעלטניסמעסיגע גוטע יודישע שפראַך און האָט אלזייטיג בעלויכטען דעם גאַנצען ענין. ווי עס ווייזט זיך ארויס זענען פערהאַן אקאַדעמיקער וואָס שרייבען יודיש, עס האָט נאָר געפעהלט: גוטער ווילען... דעם יודישען ארטיקעל האָט דאָס פערזאַמעלטע פובליקום אויפגענומען מיט גרויס צופרידענהייט. די „כינעזישע מויער" וואָס האָט צעטיילט דעם יודישען אקאדעמיקער פון זיינע נאָהנטע שפראַכען איז געבראָכען.

הלואי אויף לאַנג... (פ. פ-ן)

איינהייטליכע מאָס אויף ווייכע לעדער

די פערוואַלטונג פון ראַדאָמער אינדוסטריעלער-פעראיין האָט פונאנדערגעשיקט צו אַלע היגע גארבערייען א אקולניק וועגען איינפיהרען א איינהייטליכע מאָס פאר ווייכע לעדער.

ביז היינט האָבען א סך לעדער-פאַבריקאַנטען זיך בענוצט מיט פערשידענאַרטיקע מאָסען, ווי רוסישע פוס, פוילישע אַלט-פוילישע און ענגלישע. דאָס האָט גורם געווען א נישט געזונטע קאָנקורענץ, מחמת די דערמאָנטע מעסטונגסנאָרמען האָבען אריינגעבראַכט א צומישונג און א פערשידענאַרטיקייט אין די מאָס-גרויסען.

ווי ס'איז אָנגעוויזען אין דערמאָנטען אָקולניק וועט זיין פערפליכטעט אָנצווענדען [illegible]יין מאָס און דאָס נאָר לויט קוואַדראַט - דעצימעטערען און אלע אַנדערע פערשידענע מאָסן וועלען זיין פערבאָטען.

פאַר פעלשען 20-ער זלאָטעס

זיינער צייט האָבען מיר געשריבען וועגען אָרעסט פון א געוויסען יוזעף גידני (מלאָדזיאַנאָווסקא 18) וועלכער האָט נאָכגעמאַכט באַנקנאָטען אויף 20 זלאָטיס.

די טעג איז גורני געשטאַנען פאר'ן קריין-געריכט, וועלכער האָט איהם פערמשפט אויף צוויי יאָהר תפיסה, מיט'ן אויסטויש אויף אויסבעסערונגס-הויז, נעמענדיג אין אכט זיין חרטה אין אויך דאָס, וואָס ער איז קיינמאָהל נישט געווען בעשטראָפט.

12 טויזענד זלאָטעס א יאָהר פאַר'ן מרא דאתרא

ווי מיר הערען איז אויף א זיצונג פון דער היינטיגער גמינע-פערזאַמלונג, וועלכע איז פאָרגעקומען פאָריגען שבת-צו-נאַכט, אנגענומען געוואָרען צו העכערען די שכירות פון מרא-דאתרא אויף אַ סומע פון צוועלף טויזענט זלאָטעס א יאָהר.

אלס מאָטיוו האָבען איינגע דאַזאָרעס אָנגעגעבען דאָס, וואָס ה' יאָכיל קעניגסבערג האָט בשעתו געהאַט בעשטימט אזאַ סומע פאר'ן יאַראָסלאָווער רב, און דעריבער דאַרף די זעלבע שכירות בלייבען אויך אויף היינט.

מ'הערט אפילו זאָגען, אז די רבנישע פענסיע דערגרייכט ביז 14.400 זל. ד"ה 12 הינדערט זל. א חודש. אזוי זאָל האָבען אָנגענומען געוואָרען אויף דער זעלבער זיצונג פון דער גמינע-פערזאמלונג. ווען דאָס זאָל זיין אמת וואָלט דאָס אויסגעמאַכט מעהר פון 15 טויזענט זל. א יאָהר, ווייל ס'גיהט נאָך צו דאָפעלטע פענסיעס פון די יום-טובוואָכען. די לעצטע מימרא גיבען מיר איבער אויפ'ן יסוד פון קלאַנגען. אלענפאַלס האַלט מען פאר זיכער, אז וועניגסטענס וועט די פענסיע פאר'ן מרא-דאתרא בעטרעפען 12 טויזענד זל. א יאָהר. ד"ה טויזענט זל. א חודש.

נישט פערמישט אין איהרע נידערטרעכטיגע מעשים, אז האָסט זאָגאָר ביז איצט נישט געוואוסט דערפון. אָבער גענוג, מוסט מאַכן אַ עק, מוסט פון איר פטור ווערן דיין גוטער נאָמען ערלויבט דיר נישט מעהר צו האָהגען אונטער איין דאך מיט א אויסגעלאַסענער פרוי. אויסער דעם טאָרסטו מעהר מיט איהר נישט זיין צוזאַמען, ווייל זי וועט דיר ארויסגבען דאָס הייסעל פון אויג. זי האָט א קאָכאַנעק, וועמען זי גיעט אלץ אוועק. אפילו דאָס געהיימע הויז, די געהיימע ווילע, איז געקויפט פאר דיין געלד. נישט בחנם ביסטו אזוי מאַטעריעל דערדריקט. יאָ מיין פריינד, מען האָט מיר שוין אַלעס דערצעהלט.—

איך בין געשטאַנען מיט א געבויגענעם קאָפּ און נישט אימשטאַנד געווען ארויסצוברענגען אַ וואָרט. אומגעריכט האָב איך דערפיהלט ווי ס'הויבען אָן רינען טרערען פון מיינע אויגען.

מיין פריינד האָט נישט אויפגעהערט צו זיין געדוועז און ער האָט ענערגיש ארויסגעזאָגט:

– ניין, איך ערלויב נישט מעהר צו פאָרזעצען מיין זילבערנע האָכצייט. ס'איז מיר א שאַנדע, אז אין מיט'ן הויז זאָל זיך געפינען א גאַסען-פרוי און דערצו נאָך אויף מיינס א שמחה שוין מיז זי פערלאָזען מיין הויז.—

דאָס אָבזאָגענדיג איז מאַריץ סאַמעלזאָהן אנטלאָפען אין זיין שלאָף-צימער און באַלד האָט זיך איבערן גאַנצען זאַל פערשפרייט די ידיעה, אז די האָכצייט ווערט איבערגעריסען, ווייל ה' סאַמעלזאָהן האָט בעקומען אַ האַרץ-אַטאַק.

דער באַל איז געשטערט געוואָרען און די געסט זענען זיך פונאנדערגעגאַנגען. ווען איך האָב אייך געוואָלט אוועקגעהן האָט מיך ה' סאַמעלזאָהן אריינגערופען און מיר איינגערוימט:

— שרעקט זיך ניט וואָס כ'ליג אין בעט. כ'האָב אומישנע געמאַכט אזוי, געהן א היים מיט דיין פאַלשע פרוי און ווייס וואָס האָסט צוטוהען. —

צוזאַמען מיט די געסט בין איך אויך א וועק מיט מיין פרוי.

(פאָרטזעצונג קומט)

קעלצער אבטיילונג.

די פאלקס-צעהלונג.

ווי בעקאנט קומט פאר דעם 9-טען דעצעמבער ה. י. אין גאנץ פוילען א אלגעמיינע פאלק'ס צעהלונג. לויט די פארבערייטונג'ס-ארבייט זעהט זיך פאר, אז די אידעע פון דער פאלקס-צעהלונג האט אנגעטראפען א טיפע פערשטענדניש ביי דער גאנצער בעפעלקערונג.

דען דער טאג פון 9-טען דעצעמבער ברויך ברענגען א פולשטענדיגען נצחון דעם אויספיהר-אפאראט, און גלייכצייטיג א מאראלישע צופרידענהייט די ברייטע קרייזען פון דער בעפעלקערונג, וואס וועלען דורך דער בירגערליכער טראקטירונג פון די צעהלונג'ס-קאמיסארען, צוהעלפען פעסטצושטעלען אלע נויטיגע אינפארמאציעס בנוגע די איינוואהנער פון אונזער לאנד.

די איצטיגע פאלק'ס-צעהלונג, וואס איז די צווייטע אין דעם מין, בעדייט אויסער א מאניפעסטאציע פון דער נאציאנאלער און בירגערליכער איינהייט, אויך א אויסערגעוועהנליך-נוצבארע ערשיינונג פאר דער נארמאליזירונג פון אונזערווירטשאפטליכען לעבען.

און מיט דעם געדאנק, אהן שום אנדערע טענדענציעזע כיוונות, טרעט צו דער סטאטיסטישער הויפט-אמט צו דער צעהלונג'ס-אקציע. די געזעלשאפט ברויך דעריבער, כדי צו פערלייכטערען די אקציע, ארויסווייזען איהר מיטהילף, וואס בעשטעהט קודם-כל אין צוטרוי צו דעם צעהלונג'ס-קאמיסאר, אז ער וועט ערפילען זיין אויפגאבע עהרליך און לאיאל.

פון דער ערשטער פאלק'ס-צעהלונג אן ביז איצט האט זיך אין פוילען פיעל געענדערט. די מלוכה-סטרוקטור האט בעקומען אנדערע פארמען; דאס קולטורעלע לעבען איז בעדייטענד אויסגעלעבט געווארען; אונזער פרעסטיזש אין אויסלאנד איז געוואקסען. מיט איין ווארט: מיר געהען כסדר פארווערטס. און אט איצט, ווען דאס לאנד געפונט זיך אויפן וועג פון א בעסערען מארגען האבען מיר נישט קיין אהנונג: וויפיעל מיר זענען? מיט וואס פאר א פאלק'ס-כח ברויכען מיר זיך רעכנען? פון וועלכע חלקים בעשטעהט אלץ דאס גרויסע ווארט: פויליש פאלק?

אויף אט די אלע פראגען מוז דער טאג פון 9-טען דעצעמבער ברענגען א קלארע תשובה.

עהרליכע און אויספיהרליכע אינפארמאציעס אין דעם טאג — אט דאס איז א מאראלישער היב, וואס יעדער בירגער אין לאנד מוז איהם ערפילען.

אויך מיר, די יודישע בעפעלקערונג, ברויכען ענערגיש צוצוטרעטען צו דער פאלק'ס-צעהלונג און אזוי ארום עפענטליך און ברייט דאקומענטירען אונזער עגזיסטענץ-בערעכטיגונג אין פוילען, מיר מוזען געדענקען, אז די ווירטשאפט'ס-פאליטיק אין פוילען מוז געענדערט ווערען אזוי, אז זי זאל צופרידענשטעלען אויך די נאציאנאלע מינדערהייטען. אלס יסוד צו דער דאזיגער נויטיגער ענדערונג וועט זיכער דיענען דער רעזולטאט פון דער איצטיגער פאלק'ס צעהלונג. די רעגירונג וועט זיך מוזען לויט'ן דאזיגען רעזולטאט ריכטען און אריענטירען אין אלע פראגען. די צאהל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען טאר דעריבער נישט געמינערט ווערען.

דער טאג פון 9-טען דעצעמבער ברויך זיין א טאג פון נאציאנאלער און בירגערליכער פליכט!

ד. פ—ן.

סענסאציאנעלע ליבעס-געשיכטע אין א רבנישער פאמיליע

דאס שטעדטעל ז. אונטער קיעלץ קאכט איצט מיט א סענסאציאנעלער ליבעס-געשיכטע, וואס איז פערלאפען מיט דער טאכטער פון ארטיגען רב.

די געשיכטע איז פאלגענדע;

דער ז-ער רב איז איינער פון די אנגעזעהענסטע רבנים אין דער קעלצער וואיעוואודזטווע. ער שטאמט פון א גרויסען יחוס און איז א בעקאנטער למדן. קינדער האט אבער דער רב שוין „היינטיגע". זיין עלטסטע טאכטער האט געענדיגט די גימנאזיע אין קראקא. און אט מיט דער טאכטער טאקע האט פאסירט א געשיכטע, וואס איז איצט א טעמע פאר געשפרעכען אין דער גאנצער אומגעגענד.

מיט אצייט צוריק נעמליך האט דער רב חתונה געמאכט די טאכטער מיט א חסידי'שען יונגערמאן פון גאליציען. דער שידוך איז דעם מיידעל באלד נישט געפעלען געווארען. אבער דער פאטער האט זי פשוט געצווינגען צופדעם און גע'טענה'ט, אז אנדערש וועט ער זי פערלייקענען אלס טאכטער.

באין ברירה האט זי געמוזט מסכים זיין חתונה צו האבען. קיין שלום האט אבער ביי זיי גארנישט געהערשט און זי האט בעשלאסען זיך צו גט'ען. ווי אזוי פיהרט מען אבער דאס אדורך? דער פאטער וועט נישט דערלאזען צו דעם האט טאקע דאס אומגליקליכע ווייבעל נישט געהאט קיין אנדערע עצה ווי צו זיצען און ווארטען אויף א הילף.

אבער אט איז אונערווארטעט געשעהען א זאך וואס האט זי אינגאנצען אויפגעבינזען פון די ליידען. אין א געוויסען טאג האט זי זיך בעקענט מיט א קריסטליכען אינזשיניער, וואס איז צופעליג דורכגעפאהרען דאט שטעדטעל. דער אינזשיניער האט זיך מיט איהר נעהנטער פעראינטערעסירט און, אויסהערענדיג איהר לאגע, בעשלאסען זי ארויסצוראטעווען. קודם כל האט ער זיך מיט איהר בעגעגנט יעדען טאג. אין דער שטאדט האט מען אנגעהויבען מורמלען, אז דעם רב'ס טאכטער געהט מיט א קריסט. די זאך איז באלד דערגאנגען צום רב אליין, וועלכער האט, פארויסזעהענר א אומגליק, גערופען די טאכטער.

די טאכטער האט זיך שטארק צעוויינט פאר'ן פאטער און איהם געזאגט, אז זי וועט מוזען חתונה האבען מיט'ן אינזשעניער אויב דער ,פאטער וועט נישט מסכים זיין אויף א גט.

וועלענדיג פערהיטען זיין טאכטער פון שמד האט דער רב געשיקט נאכ'ן איידעם און נאך א לענגערע אונטערהאנדלונג איז געקומען צו א גט.

די טאכטער פיהלט זיך איצט גליקליך, דער קריסטליכער אינזשיניער איז באלד אהיימגעפאהרען א גליקליכער און וואס עס איז איהם געלונגען ארויסצוהעלפען דעם רב'ס טאכטער פון א שטענדיגער אונצופרידענהייט.

א נייער סטאראסטא

היינטיגע וואך האט אנגעהויבען אמטירען דער נייער סטאראסטא ה' פארעמבאלסקי.

געכאפט איז סלאמניק די מערדער פון די זשארנאווצער יודען.

אין סלאמניק האט די פאליציי ארעסטירט צוויי פערשוינען: מיעטשיסלאוו סטאכורסקי, א גנב, און אנטאני מאקאווסקי אהן בעשטימטע בעשעפטיגונג. ביידע איינוואוינער פון זעלבען שטעטעל.

ביידע האט די פאליציי פערדעכטיגט אין אויספיהרען דעם מארד איבער די צוויי יודישע סוחרים שאולעוויטש און שטיין פון זשאנאוו, ווי אויך אויפן פוהרמאן מאזור.

א לענגערע צייט האט די פאליציי נעפיהרט א אויספיר-אקציע און ענדליך פעסטגעשטעלט, אז זיי זענען די פאקטישע מערדער. און אט ווי אזוי ס'איז געשעהן:

סטאכורסקי האט זיך פערליבט אין דער שוועסטער פון זיין שותף מאקאווסקי, וועלכע האט פון איהר זייט אויך מסכים געווען אויפן שידוך. נישט מעהר ס'איז געווען א שטערונג צוליעב געלד. מאקאווסקי האט דעריבער בשותפות מיט סטאכורסקי אויסקאמבינירט א רויב אנפאל פון וועלכען ס'זענען טאקע געפאלען א קרבן די דערמאנטע יודישע סוחרים.

נאכ'ן אויספיהרען דעם מארד איז סטאכורסקי נעלם געווארען און ערשט די טעג זיך בעוויזען אין סלאמניק, וואו מ'האט איהם פשוט נישט דערקאנט פון אנ'אבדארמוס איז ער פלוצלינג אויסגעוואקסען א גאנצער עלעגאנט מיט א נייעם אנצוג און נייע לאקערען.

דעם „פנים חדשות" האט אבסערווירט דער נאכט-סטרוזש פון שטעדטעל יוזעף קאבילעץ. דער זעלבער אויף וועלכען סטאכורסקי האט אנגעטראפען אין דער קריטישער נאכט א פאר שעה נאכ'ן מארד און צו איהם געשאסען. דער סטרוזש האט תיכף וועגען דעם געמאלדען דער פאליציי, וועלכע האט ביידע פארשוינען גלייך ארעסטירט.

די מערדער וועלען געשטעלט ווערען פאר א שטאנד-גערינכט.

די בע'עולה'טע קרעדיטארען

די וואס האבען געבארגט די פירמע שמואל שטראזבערג האנדעל פון קאלאניאל- און שפייז אין קעלץ שענקיעוויטש גאס 55 № און ווילען זיך פעראייניגען צו ערקלערען א אופארלאשטש, דארפען מעלדען זייערע חובות ביי דעם דערמאנטען בעל-חוב צו די פירמע.

Schicht-Lewer Sp' Akc.
w Warszawie
Nowy Zjazb Nr. 1

אָבקלאַנגען פון די אנטי-יודישע עקסצעססען פאַר'ן קרייז-געריכט

נעכטען איז אין היגען קרייז-געריכט פאָרגעקומען דער פראָצעס געגען די ה"ה: האַנצבערג און מאַלאך, בעשולדיגטע לויט די אַרטיקלען 51 און 65 פון שטראַף קאָדעקס, פאר ארויסרופען געשלעגען, וואָס האָבען דערפיהרט צו די בּיַקאַנטע ראדאָמער עקסצעסען. פערטיידינט האָבען די אדוואָקאַטען: וואַשילעווסקי און פעניגשטיין. בעשולדיגט האָט פּראָקוראָר צישעווסקי.

עס איז אויסגעהערט געוואָרען א רייהע עדות, צווישען אַנדערע דער שילער דער שילער מאנטארסקי, וועלכען האַנצבערג האָט לויט'ן בעשולדיגונג'ס אַקט געשלאָגען אין ברוסט מיט א מעסער.

דער מעדיצינישער געריכט'ס-עקספערט האָט די וואונדען פון מאַנטארסקי קוואַליפיצירט אַלס שווערע, ווייל זיי האָבען געדראָהט דעם לעבען פון בעטראָפענעם. דער פּראָקוראָר האָט געפאָדערט פאר דעם בעשולדיגטען האַנצבערג די חאַרבסטע שטראָף פאר בעוואוסטזיניג בעפאַלען דעם שילער מאַנטארסקי', דאַנעגען בנוגע דעם צווייטען בעשולדיגטען מאַלאך זאָגט ער זיך אָב פון דער בעשולדיגונג.

דער פערטיידיגער וואַשילעווסקי פאָדערט צו אַנולירען דעם בעשולדיגונג'ס-אַקט, ווייל לויט איהם ווערט האַנצבערג בעשולדיגט אין שטעכען מיט א מעסער, אין דער צייט, ווען אַלע אָהן אויסנאַהם עדות פון דער בעשולדיגונג, ערקלערען, אַז זיי האָבען געזעהען האַנצבערגען שלאָגענדיג דעם שילער מאַנטארסקי מיט א טעניס-ראַקעטע. און אפילו אין דעם פאַל, ערקלערט דער פערטיידיגער, אַז עס איז אונמעגליך אַז די עדות פון די ערטער וואו זיי זענען געשטאַנען, זאָלען האָבען דערקענט דעם בעשולדיגטען. דעריבער פאָדערט די פערטיידיגונג צו בעפרייען ביידע אָנגעקלאָגטע.

אין לעצטען וואָרט בעטען די בעשולדיגטע א בעפרייענדען אורטייל.

נאָך א לענגערע הפסקה טראָגט דאָס געריכט ארויס א אורטייל לויט וועלכען האָנצבערג, ווערט פערמשפט צו 1 יאָהר תפיסה און מאַלאך ווערט פרייגעשפראָכען. די פערטיידיגונג האָט פערשפראכען א אַפעלאַציע געגען דעם אורטייל.

דער פראָצעס האָט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג און, אין זאַל זענען בעת די געריכט'ס-פערהאַנדלונגען אנוועזענד געווען, חוץ דעם גרויסען פובליקום, אויך די היגע ריכטער, אדוואָקאַטען ווי אויך א רייהע פאָרשטעהער פון דער היגער אַלפוילישער פרעסע.

דאנקזאגונג.

איך דריק אויס דעם בעסטען דאַנק דעם **אקושער און גינעקאָלאָג ד"ר הערץ** פאר זיין אונערמידליכער און איבערגעגעבענער אַרבייט ביים אָבראַטעווען מיין פרוי א מאמע פון זעקס קינדער פון א גרויס געפאַהר.

דעם זעלבען דאַנק גיב איך די בעוויסטע **אקושערקע ליבעלע טענענבוים** און איך ווינש זיי הצלחה וואו זיי וועלען זיך קעהרען און ווענדען.

מאטעל קירשענבוים.

ELEKTROWNIA RADOMSKA
wydzierżawia p.p. Abonamentów specjalne liczniki gospodarcze przy zastosowaniu energji do grzejników.

דאָס שכל'דיקע אויסגעבען געלד אויף ווירטשאַפט.

די אויסגאַבען אויף פאַבריקאַציע און אויף אָבנוץ פון סחורה, צי פון שלעכטע, אָדער גוטע זענען שטענדיג די איינע און זעלבע. א ביליגע פרייז איז אָבהענגיג פון רויה-שטאָפען, וואָס ווערען בענוצט צו דער אויסאַרבייטונג פון דער בעטרעפענדער סחורה. דאָס ענטשפּרעכענדסטע מיטעל איז אַלזאָ צו קויפען גוטע אויסאַרבייטונגען, וואָס דאָך איבעראַל בעקאַנטע מיט א פאַבּריקס—גוואַראַנציע צו מיטעלע פרייזען.

די אויסגעפּרובטע, אומגעפאַקטע זייף „קאָלאָנטיי" מיט אַ וואש ברעטל" איז נישט די ביליגסטע פרייז — אָבער אויך נישט די טייערסטע מאַרקע. ס'איז נאָר פאַרדאס דאָס בעסטע און רעעלסטע מיטעל צום וואַשען.

צו דער פערוו. פון דער יודישער גמינע איז ראַדאָם.

היות מיר האָבען ערהאַלטען א ענטפער פון דער גמינע אין נאָמען פון פון פרעזעס ר' לייביל פרידמאַן און פרנס ר' בעריל גאַרפינקעל און איבערהויפט פון דעם געעהרטען (יוריס - קאָנסול) הערען לייביש מענדעל זילבערשטיין תשובה אויף אונזער פראָטעסט געגען אַבזאָגען אַלע שוחטים בחנם אָהן שום סבה, און אויך א ענטפער אויף דעם בריעף פון אַגודת הרבנים אין פוילען, וואָס האָבען אייך געשריבען, אַז אסור להעביר השוחטים בלי ד"ת תוה"ס, אויף וואָס איהר האָט ווידער גענטפערט און פערלאַנגט, אַז די שוחטים זאָלען אייך ווייזען אַן אוסטאַווע, אַז אַ שוחט איז אַ לעבענסלענגליכע חזקה—אויף די אַלע ענטפערס געפינען מיר פאַר נויטיג צו ערקלערען פאָלגענדעס:

אזוי ווי מיר זענען נישט קיין יוריסטען און מיר שוחטים בעזיצען נישט קיין בילדונג אויף אזוי פיעל ווי די יעצטיגע גמינע-פרנסים, זאָגען מיר נאָר דאָס: אַ שוחט איז נישט קיין פריוואַטער עסק, נאָר א מלאָכת הקודש. (ריטואַלנע פראָפעסיע) מען געפינט נישט אין „דזענניק אוסטאַוו", אַז מען מוז שחטען, נאָר דאָס געפינט זיך אין תורת משה וזבחת כאשר צויתיך. אין גמרא חולין די"ח געפינט זיך, אַז אפילו א שוחט האָט געמאַכט א פעהלער אין דער שחיטה זאָל מען איהם נישט מעביר זיין, אַז מ'זאָל רחמנות האָבען אויף זיינע קינדער, טפלי תלויי ביה (און דאָס גאַנצע פעהלט אייך) אין יורה דעה סימן י"ח געפינט מען, אַז ממנים אנשים ידיעים על השחיטה אין התמנות תקתלה איז אַ לעבענסלענגליכע. אפילו; א חזקה, וואָס געהט איבער בירושה. עס איז דאָ שוחטים אין ראַדאָם דאָס צווייטע דור און אפילו דאָס דריטע דור און איהר פרעגט גאָרנישט נאָכן ד"ת. עס איז ביי אייך א רעליגיעזע גמינע, נישט א בעז-וויזנאַניאָווע גמינע. אַז מען געהט נישט בדרך התורה דאַרפט מען נישט קיין שוחטים. קיין רבנים און גמינע אודאי נישט. איהר האָט אונז מבזה געווען אין די אויגען פון די רעגירונגס-לייט. עס הייסט מבזה געווען די שחיטה. א חלול השם.

די תקנות וואָס איהר האָט מתקן געווען אין אלע רעליגיעזע זאַכען איז בעוויסט. יעצט האָט איהר זיך גענומען הרוב צו מאַכען די שחיטה, איהר לאָזט צו, אַז משחט במסתרים. עס וועט אזוי נישט זיין. דער פאָלק'ס-צאָרן וועט זיך אויפהויבען געגען זייערע מעשים. נעמט אוועק אייערע הענד וועלען מיר האָבען די שחיטה בכשרות אזוי ווי אונזערע עלטערן, מיט יושר'דיג שחיטה-געלד. איהר זאָלט נישט פערבלענדען, אַז די רעגירונג צווינגט אייך. נישט ריכטיג. אין ווארשא, לאָדז, פּיעטרקאָוו איז די שחיטה נישט אין דער גמינע. דער עיקר פון אייער כונה איז די שוחטים די קעפ צו פערדרעהען זיי זאָלען נישט קאָנען טון די שחיטה בישוב-הדעת. אונזער הילף וועט אי"ה בטח בעזרת השי"ת קומען, אָבער נישט דורך אייך, נאָר פון יודען, וואס פערשטעהען און שעצען די רעליגיע.

אגודת השוחטים בראדום